XX a. kultūrinis sluoksnis (2 pav.). Archeologiškai vertingas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis su to laikotarpio buitinės ir statybinės keramikos fragmentais aptiktas rekonstruojamos gatvės V dalyje 0,8–1 m gylyje (šurfas 1 Mokyklos g. 1, 2 aplinkoje) ir automobilių stovėjimo aikštelės P dalyje 0,4–1 m gylyje (šurfai 15, 17, 18 Mokyklos g. 4 aplinkoje). Automobilių stovėjimo aikštelės centrinėje dalyje (šurfai 13, 14) ir rekonstruojamos gatvės centrinėje dalyje (šurfai 7, 8) 30–80 cm gylyje fiksuotas stratigrafiškai panašus kultūrinis sluoksnis į šurfuose 15, 17, 18 aptiktą archeologiškai vertingą XVII–XVIII a., bet juose jokių tai patvirtinančių radinių neaptikta. Likusiuose šurfuose fiksuotas XIX–XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su to laikotarpio radiniais. Kai kur kultūrinis sluoksnis suardytas tiesant ankstesnius inžinerinius tinklus.

Žvalgymų metu fiksuota panaši stratigrafija kaip ir žvalgomųjų tyrimų metu. Fiksuoti vėlyvi XIX–XX a. datuojami sluoksniai su to laikotarpio radiniais. Archeologiškai vertingų radinių, kultūrinių sluoksnių ar objektų neaptikta. Didžiojoje dalyje ploto įsigilinta iki 10–30 cm, pašalinant tik viršutinius niveliacinius sluoksnius.



0 5 cm

3 pav. Šurfe 1 aptiktas karnizinio koklio fragmentas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. A cornice stove tile (Gesimskachel) fragment discovered in Test Pit 1.

Tyrimų metu iš viso aptikti ir inventorinti 40 XVII–XVIII a. datuojami radiniai (3 pav.). Tai daugiausiai buitinės ir statybinės keramikos dirbinių fragmentai: 1 karnizinis koklis, 28 puodai, 3 dubeniniai kokliai, 1 dubuo, 4 indai, 1 bokalas, 1 lėkštė. Radiniai perduoti TKM.

The investigation on Mokyklos Street

The 2022 field evaluation (18 1x1 test pits, roughly 1844 m^2 surveyed) in the town centre of Batakiai (Tauragė District, W Lithuania) (Fig. 1) revealed a 17th–20th-century cultural layer up to 1 m thick (Fig. 2) with contemporaneous finds (Test Pits 1, 15, 17, 18) (Fig. 3).

Fig. 1. Situation plan of the 2022 investigation: 1 – survey recording sites; 2 – surveys (street lighting); 3 – surveys (resurfacing); 4 – field evaluations; 5 – the approximate boundaries of the 17th–18th-century cultural layer; 6 – the boundaries of the protected area in the town of Batakiai (UK 17072).

BIRŽAI

Karolis Duderis

J. Bielinio ir Reformatų gatvių tyrimai

2022 m. Biržų senojo miesto vietoje (UK 3219), istorinėje miesto dalyje (UK 17073), vykdyti tęstiniai J. Bielinio ir Reformatų gatvių rekonstrukcijos darbai, kurių metu atlikti žvalgomieji tyrimai (3 šurfai bendro 12 m^2 ploto), detalieji tyrimai (3 perkasos bendro 82 m^2 ploto) ir žvalgymai įrengiamų šaligatvių ir gatvių atodangų vietose (bendrame apie 2000 m^2 plote). Bendrai tirtas 2094 m^2 plotas.

Perkasoje 8 50–55 cm gylyje fiksuotas rudos žemės su raudonos spalvos plytų fragmentais, molinių čerpių duženomis sluoksnis, kurio storis siekė 35–40 cm. Sluoksnyje rastas vienas plokštinio koklio fragmentas, dengtas tamsiai žalios spalvos drumsta glazūra ir dekoruotas stilizuotu reljefiniu augaliniu ornamentu. Taip pat rasta keletas Rygos miesto šilingų ir Jono Kazimiero šilingas, kaldintas 166 (?) m. Remiantis aptiktais negausiais radiniais, sluoksnis priskirtas XVII a. II pusei. Po juo atidengtas 20–30 cm storio pilkos žemės sluoksnis, kuris pagal pavienius plokštinių koklių ir buitinės keramikos radinius datuojamas XVI a. pabaiga–XVII a. I puse.

Perkasoje 9, 45 cm gylyje fiksuotas neapdirbtų lauko riedulių grindinio fragmentas, kurio ilgis Š–P kryptimis siekė 80 cm, o plotis R–V kryptimis buvo apie 1,5 m. Remiantis istoriniais duomenimis, šis grindinio fragmentas priskirtinas buvusiai J. Bielinio ir Vytauto gatvių sankryžos dangai, kuri įrengta XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje. 55–70 cm gylyje atidengtas juodos žemės ir geltono smėlio sluoksniai, jų storis siekė 10–15 cm. Sluoksniuose rasta nedaug koklių duženų, buitinės keramikos fragmentų, muškietos kulka, taip pat aptikti kaulinio ausų krapštuko fragmentas (1 pav.) ir stiklinis antspaudas su dvigalviu ereliu (2 pav.). Surinktos kelios monetos: Prūsijos karaliaus Frydricho II 3 kreicerių nominalo 1781 m. kaldinta moneta, Jono Kazimiero šilingas, Augusto III 1 grašis (kaldintas 1754 m.), Rygos miesto šilingas (kaldintas 1 (?) 6 (?) 53 m.), Stanislovo Augusto Poniatovskio vieno grašio nominalo moneta (kaldinta 175 (?) m.), 1716 m. kaldinimo Švedijos karaliaus Karolio XII 1 orės nominalo moneta, 3 grašių nominalo Prūsijos karaliaus Frydricho II moneta, kaldinta 1754 m. Remiantis šiais radiniais, sluoksnis datuojamas XVIII a. II puse ir XVIII a. I puse. Po juo



1 pav. XVIII a. II pusės kaulinio ausų krapštuko fragmentas iš perkasos 9. K. Duderio nuotr.

Fig. 1. The part of a second half of the 18th-century bone ear pick from Trench 9.



2 pav. XVIII a. II pusės stiklinis antspaudas su dvigalviu ereliu iš perkasos 9. K. Duderio nuotr.

Fig. 2. The second half of the 18th-century glass seal with a double-headed eagle from Trench 9.

70–85 cm gylyje atidengtas neintensyvus XVII a. II pusei priskirtinas (pagal rastus Jono Kazimiero šilingus ir koklių fragmentus su Radvilų giminės herbu) rudo priemolio sluoksnis.

Perkasoje 10 30–45 cm gylyje atidengtas perkasoje 9 fiksuoto grindinio tęsinys (12,1x2 m plote). 60–80 cm gylyje fiksuotas XVII a. II puse datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas, kuris buvo 10–35 cm storio. Jame rasta nedaug buitinės keramikos, koklių duženų, Rygos miesto ir Jono Kazimiero šilingų.

Šurfuose 1–2 archeologiniu požiūriu vertingo kultūrinio sluoksnio nefiksuota. Šurfe 3 40–50 cm gylyje atidengta XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje įrengtos buvusios J. Bielinio gatvės danga – lauko riedulių grindinys su lietaus vandens nubėgimo latako fragmentu ir XX a. I pusėje įrengto betoninių plytelių šaligatvio fragmentas. 65–80 cm gylyje fiksuotas 10–20 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis, kuriame rasta nedaug buitinės keramikos fragmentų ir keletas Jono Kazimiero šilingų, Karo-

lio XI šilingas. Pagal šiuos radinius sluoksnis datuojamas XVII a. II puse.

Vykdytų žvalgymų metu visose žvalgytose atodangų vietose fiksuotas XX a. II pusėje suformuotas piltinis gruntas be archeologinių radinių.

Atliktų tyrimų rezultatai leidžia teigti, kad tirtose vietose archeologiniu požiūriu vertingas kultūrinis sluoksnis yra neintensyvus, fiksuojamas fragmentiškai. Reikia atkreipti dėmesį, kad 2021 m. tyrimų rezultatai parodė, jog intensyviausias kultūrinis sluoksnis yra susiformavęs buvusio užstatymo vietose, o buvusių kiemų, gatvių zonose kultūrinis sluoksnis yra labai neintensyvus (tai parodė ir šių metų tyrimai).

The investigation on J. Bielinio and Reformatų Streets

In 2022, the reconstruction work on J. Bielinio and Reformatų Streets in Biržai (N Lithuania) continued with a field evaluation (3 test pits totalling 12 m^2), an excavation (3 trenches totalling 82 m^2), and surveys at the site of pavement and street surfacing (totalling roughly 2000 m^2), a grand total of 2094 m^2. Trench 9, at a depth of 55–70 cm, yielded a 10–15 cm thick, 18th-century cultural layer with sparse finds: household pottery, stove tile fragments, and isolated coins as well as part of a bone ear pick dated to the second half of the 18th century (Fig. 1) and a glass seal with a double-headed eagle (Fig. 2). Under this was a sparse cultural layer dated to the second half of the 17th century and containing isolated sherds of household pottery and stove tiles characteristic of that period.

Trenches 8 and 10, at a depth of 50–75 cm, yielded a second half of the 17th-century cultural layer containing sparse sherds of household pottery and stove tiles characteristic of that period, John II Casimir and Rīga shillings, Test Pit 3, at a depth of 65–80 cm, a second half of the 17th-century cultural layer horizon with sparse sherds of household pottery and stove tiles as well as isolated coins.

DAUGAI

Marina Tarasova, Pavel Vutkin

Tyrimai Vilniaus gatvėje 2

2022 m. Daugų miestelyje (Alytaus r.), sklype Vilniaus g. 2, buvo atlikti žvalgomieji tyrimai. Tirtas sklypas patenka į saugomą Daugų miestelio istorinės dalies (UK 17077) teritoriją. Rašytiniuose šaltiniuose Daugai pirmą kartą paminėti XIV a. pabaigoje. Apie 1393 m. Vytautas įsteigė Daugų bažnyčią, o 1486 m. gyvenvietė pirmą kartą pavadinta miesteliu. Valakų reformos metu ankstesnis linijinis Daugų planas buvo pertvarkytas į stačiakampį. 1549–1560 m. priešais bažnyčią suformuota kvadratinė turgaus aikštė. XVII a. vidurio–XVIII a. pradžios Abiejų Tautų Respublikos karų su Rusija ir Švedija metu Daugai stipriai nukentėjo, bažnyčia sudegė, o vėliau, 1829 m., visiškai buvo nugriauta (Miškinis A. *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*, t. II: *Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai*, kn. I. Vilnius, 2002, p. 64–88).

2013 m. T. Ivanauskas Dauguose vykdė žvalgomuosius tyrimus ir ištyrė 42 šurfus (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 288–290). Arčiausiai nagrinėjamo objekto, maždaug už 10 m į P, buvo tirtas šurfas 5, jame po asfalto danga aptiktas XX a. grindinys iš neskaldytų akmenų. Žemiau iki įžemio fiksuoti tik perkasti XX a. kultūriniai sluoksniai, bet juose tarp XX a. radinių aptikta ir XVI–XVIII a. buitinės keramikos fragmentų.